

Unitat 11

Franquisme

L'1 d'octubre de 1936, Franco va ser nomenat cap d'estat pels revoltats contra la II República. Un cop acabada la GCE, Franco va iniciar una dictadura caracteritzada pel nacionalisme espanyol i el catolicisme extrems i la repressió brutal contra l'oposició. El franquisme es va inspirar en els règims feixistes d'Itàlia i Alemanya.

Els suports principals de la dictadura van ser:

- Exèrcit: fonamenta la idea de la unitat d'Espanya, l'organització jeràrquica i l'obediència cega.
- Falange: moviment feixista fundat per José Antonio Primo de Rivera i que seria dirigit per Franco.
- Església catòlica: legitima la GCE i la dictadura com una croada contra l'ateisme i el comunisme i, per això, rep el control de l'educació i la censura.

Etales

(1a) Etapa blava (1939-45)

- Influència destacada de la Falange a través de Ramon Serrano Súñer (cunyat de Franco).
- Relacions amb l'Alemanya nazi i la Itàlia feixista fins el 1943. Franco envia la División Azul (uns 45.500 soldats) a combatre a les ordres dels alemanys al front rus. També subministra recursos al bàndol feixista i permet el pas dels seus agents i l'ús de bases i ports. Oficialment, Espanya era neutral a la SGM.
- Autarquia econòmica, que genera corrupció, fam i pobresa.
- Repressió (exili, empresonaments en camps de concentració, execucions) a l'oposició (demòcrates, republicans, separatistes, comunistes, anarquistes...) i altres col·lectius (homosexuals).
- Lluita antifranquista guerrillera (maquis) en zones muntanyoses. Esperaven el suport dels Aliats quan guanyessin la SGM (no va arribar).

(2a) Etapa nacionalcatòlica (1945-57)

- Un cop derrotats Hitler i Mussolini a la SGM, Franco es demarca del feixisme i s'acosta als monàrquics. Però Espanya seria un refugi de nazis.
- Influència destacada de l'Església catòlica.
- Aïllament internacional per la condemna de la dictadura per part de l'ONU (excepte: Portugal, Argentina i el Vaticà). Però, el 1951, retornen els ambaixadors.

- El 1953, l'Acord hispanoamericà proporciona ajuts econòmics a canvi de permetre la instal·lació de 4 bases nord-americanes a Saragossa, Torrejón de Ardoz, Morón de la Frontera i Rota (les dos últimes encara hi són).
- El 1955, Espanya entra a l'ONU. L'anticomunisme de Franco permet que Espanya s'alineï amb els EUA en la Guerra Freda (lluita contra l'URSS i els seus aliats).
- El 1956, es donen les primeres grans protestes d'estudiants als carrers que causen una crisi de govern.

(3a) Etapa tecnòcrata (1957-69)

- El govern serà liderat per catòlics de l'Opus Dei, de perfil tècnic, i tirarà endavant reformes per modernitzar el país (*desarrollismo*).
- El Concili Vaticà II (1959) farà que una part important de l'Església catòlica es desmarqui del règim franquista.
- Acostament a l'Europa occidental.
- Inici del procés de descolonització del Marroc i Guinea Equatorial.
- Creixement industrial i del sector terciari (turisme).
- Migració interna del camp (Andalusia, Extremadura, Múrcia) a les ciutats (Madrid, País Basc). A les àrees industrials de Barcelona i Tarragona, arriba més d'un milió de migrants, que es van sumar als desplaçats de les zones rurals catalanes.
- El 1969, Franco designa com a hereu el príncep Joan Carles (fill de Joan de Borbó i net d'Alfons XIII).
- La corrupció acaba amb el govern tecnòcrata.

(4a) Etapa final (1969-75)

- L'almirall Luis Carrero Blanco és nomenat president el juny de 1973 i ha d'afrontar problemes econòmics sumats a protestes obreres i d'estudiants. A més, s'intensifica l'acció dels partits polítics clandestins (PSOE, PCE).
- Auge del terrorisme antifranquista: GRAPO, FRAP i ETA (responsable de l'atemptat que va matar Carrero Blanco el 20 de desembre de 1973).
- Carlos Arias Navarro serà el nou president i haurà d'afrontar la Crisi del Petrolí, més conflictes socials i l'ocupació marroquina del Sàhara Occidental (Marxa Verda).
- El 20 de novembre de 1975, Franco mor per causes naturals i amb una fortuna que equivaldria a uns 400 M d'euros.
- El 22 de novembre, Joan Carles I és nomenat rei (absolutista) d'Espanya.

El franquisme a Catalunya

Franco va abolir l'Estatut d'Autonomia i va reprimir les ideologies contràries a la dictadura, com el nacionalisme català. L'ús públic de la llengua catalana era prohibit.

El president Lluís Companys, exiliat a França, va ser detingut per la policia alemanya i lliurat a les autoritats franquistes, que el van afusellar a Barcelona el 15 d'octubre de 1940.

La Generalitat es va mantenir a l'exili i va ser presidida per Josep Irla i Josep Tarradellas.

La dictadura va facilitar serveis i industrialització a Madrid en detriment de Catalunya. Malgrat això, Martorell va rebre la SEAT (*Sociedad Española de Automóviles de Turismo*) i Tarragona, el complex petroquímic més gran del sud d'Europa. Catalunya també es beneficiaria del boom turístic al litoral (Costa Brava i Daurada).

El 1959, el cantautor valencià Raimon amb la cançó *Al vent* inicia el moviment de la Nova Cançó per introduir el català en els estils musicals de moda i exigir llibertats.

El 1961, Òmnium Cultural vetllava per l'ensenyament del català tot i la prohibició.

El 1971, l'Assemblea de Catalunya aplegava partits, sindicats i altres col·lectius antifranquistes.